

References

1. Marko Maslakovic. Banking 2010 / M. Maslakovic // IFSL Research. – 20 P.
2. Bank for international settlements [Electronic resource]. – Access available from : www.bis.org.
3. Freeman Consulting Services [Electronic resource]. – Access available from : <http://www.freeman-consultingservices.com>.
4. The Banker. Global Financial Intelligence [Electronic resource]. – Access available from : <http://www.thebanker.com>.
5. Secretary Timothy F. Geithner Written Testimony House Financial Services Committee [Electronic resource]. – Access available from : <http://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/tg335.aspx>.
6. Remarks by the president on 21st century financial regulatory reform [Electronic resource]. – Access available from : http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-of-the-President-on-Regulatory-Reform.
7. Capitalist Fools by Prof. Joseph E. Stiglitz [Electronic resource]. – Access available from : <http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=11356>
8. Post-Crisis Regulatory Reforms in the United States [Electronic resource]. – Access available from : <http://www.roubini.com/briefings/49098.php>
9. A Systemic Failure of Corporate Governance: Lessons from the On-going Financial Crisis [Electronic resource]. – Access available from : <http://www.europeanfinancialreview.com/?p=4690>
10. William Sun, Jim Stewart and David Pollard. Corporate Governance and the Global Financial Crisis. [Electronic resource]. – Access available from : <http://www.cambridge.org/aus/catalogue/catalogue.asp?isbn=9781107001879&ss=exc>
11. Clarke Thomas; Klettner, Alice. Corporate governance and the global financial crisis : the regulatory responses. Handbook on emerging issues in corporate governance. – Singapore [u.a.] : World Scientific, ISBN 978-981-428934-4. – 2011, p. 71-102.
12. Afaf Mubarak. Accounting Reporting in Banks: The Case in Egypt and the UAE Before and after the Financial Crisis. – IBIMA Publishing, Journal of Accounting and Auditing: Research & Practice, Vol. 2012 (2012), Article ID454273, 15 pages.
13. Ethan S Burger. Today's Financial Crisis, Corporate Governance, and the Issue of Third-Party Liability," in RGE Monitor: Finance & Markets Monitor, April 25, 2009.
Отримано 30.01.2012

Анотація

Дана стаття вивчає основні аспекти сучасної практики інвестиційного банкінгу. Крім того, аналізується вплив світової фінансової кризи на діяльність інвестиційних банків в цілому. Досліджується загальний вплив фінансової кризи на сферу інвестиційно-банківських послуг.

УДК 336.711

*О. В. Лебідь, канд. екон. наук, Харківський національний економічний університет;
О. В. Харькова, магістрант, Харківський національний економічний університет*

ПРОЦЕСНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ ВАЛЮТНИМИ РИЗИКАМИ

Розглянуто сутність валютного ризику, запропоновано потокову структурно-функціональну IDEF0 модель управління валютним ризиком, один з етапів якої реалізовано за допомогою коваріаційно-кореляційної моделі оцінки ризику.

Ключові слова: валюта, валютний ризик банку, VaR-методика оцінки ризику.

Вступ. В умовах підвищеної нестабільності валютного ринку та значного рівня доларизації економіки України посилюється негативний вплив валютних ризиків на прибуток і капітал як вітчизняних банків, так і підприємств, які займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Різке збільшення обсягів міжнародних торгових та фінансових операцій, непрогнозованість коливань валютних курсів, збільшення масштабів валютних спекуляцій, що зумовлює різке підвищення залежності кінцевих фінансових резуль-

татів діяльності фінансово-кредитних установ від валютного ризику, обумовлюють актуальність питання, висвітленого в статті.

Побудова ефективної системи ризик-менеджменту валютних активів неможлива без урахування розуміння взаємозв'язків між етапами управління валютним ризиком та факторів, що впливають на його величину. Саме тому дослідження сутності валютного ризику як економічної категорії, його оцінка та визначення елементів системи управління валютним ризиком за допомогою процесного підходу мають важливе практичне значення.

© О. В. Лебідь, О. В. Харькова, 2012

Постановка проблеми. Дослідженню управління валютними ризиками присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних учених: Х. Ван Грюнінга [6], Н. Білань [7], В. Дзюблюка [8], Л. Примостки [9], М. Ребрика [10], Ю. Стремєцької та Н. Ткачук [11], В. Шатковської-Шморгай [13] та інших.

Проте проблема комплексного дослідження теоретичних та практичних засад управління валютним ризиком все ще залишається недостатньо вивченою. Аналіз праць зазначених авторів показав, що існує потреба у розробленні процесної моделі управління валютним ризиком. Оскільки особливості діяльності господарюючого суб'єкта суттєво впливають на формування системи управління його ризиками, неможливо побудувати універсальну, використання якої б зумовило однаково ефективний управлінський вплив для різних суб'єктів валютних відносин. У зв'язку із цим сконцентруємо увагу на управлінні валютним ризиком банку як ключового, на погляд авторів, учасника валютних відносин в економічній системі України.

Метою статті є системна формалізація управління валютним ризиком банку на основі використання процесного підходу. Реалізація даної мети обумовила необхідність постановки та вирішення таких завдань: 1) визначити економічну сутність поняття валютного ризику; 2) розробити потокову структурно-функціональну IDEF0 модель управління валютним ризиком; 3) визначити підхід до оптимальної оцінки валютного ризику за коваріаційно-кореляційною моделлю методу VaR.

Для вирішення поставлених задач були використані такі **методи**: теоретичного узагальнення (для визначення економічної сутності валютного ризику); структурно-функціональний метод (для побудови комплексної процесної IDEF0 – моделі управління валютним ризиком); графічний метод (для відображення отриманих результатів статистичного аналізу валютних курсів); коваріаційно-кореляційний метод (для визначення оцінки валютного ризику банку за VaR-методом).

Виклад основного матеріалу.

Визначення економічної сутності поняття “валютний ризик”. Поняття валютного ризику можна розглядати як ймовірність втрати банком частини своїх ресурсів, недоодержання доходів, появи додаткових витрат у результаті проведення визначеної фінансової стратегії. Окрім того, доцільно згадати про ризик втраченої можливої вигоди, тобто ризик не отримати прибуток у результаті того, що не було проведено певний захід чи була зупинена діяльність. Якщо дивитися

на проблему більш формально, то мова йде не тільки про ризик втрат, а й про ризик вигоди.

Аналіз праць вітчизняних вчених та нормативно-правової бази дав змогу з'ясувати, що єдиного підходу до визначення сутності даного поняття немає. Існує ряд поглядів стосовно визначення поняття валютного ризику. Зокрема, О. А. Кириченко [4] визначає дану категорію наступним чином: “Валютний ризик – небезпека валютних (курсових) збитків, пов'язаних зі зміною курсів іноземних валют стосовно національної валюти”. На думку К. В. Уварова, ризик зміни валютного курсу – це ризик можливих втрат при наявності відкритої позиції в іноземній валюті [12]. О. Є. Шора [14] під валютним ризиком розуміє “можливість одержання банком грошових збитків або зменшення вартості його капіталу внаслідок несприятливих змін валютних курсів між моментом придбання і моментом продажу позицій у валюті”. Він зазначає, що з економічної точки зору валютний ризик є наслідком незбалансованості активів і пасивів щодо кожної з валют за термінами і сумами.

Вищенаведені визначення розкривають суть валютного ризику з точки зору ймовірності втрат, але не розглядають варіанта, за якого можливе виникнення прибутку у разі реалізації ризику. Проте для української економічної системи та з урахуванням особливостей протікання бізнес-процесів як фінансових установ, так і підприємств, що здійснюють ЗЕД, більш характерна ситуація, коли ризики виступають джерелом втрат, а не додаткових доходів. Тобто сам по собі валютний ризик є різновидом ринкового ризику і залежить від того, наскільки суб'єкт економічної діяльності підготовлений до зміни ситуації на валютному ринку.

Отже, економічна сутність валютного ризику банку полягає в тому, що він є наслідком незбалансованості активів і пасивів за кожною із валют за термінами і сумами, а головною причиною виникнення валютного ризику є коротко- і довгострокові коливання обмінних курсів, що залежать від попиту і пропозиції валюти на національному та міжнародному валютному ринках.

Побудова структурно-функціональної моделі управління валютним ризиком за процесним підходом. Єдиної системи управління ризиками, прийнятної для всіх банків, не існує, оскільки ринкові умови та організаційно-управлінські структури банків є різними. Кожна установа має розробити власну модель управління ризиками, відповідно до своїх потреб і обставин. Наприклад, банк, більший за розміром, із складнішими операціями, що має підрозділи

в різних географічних регіонах, повинен мати більш досконалу та розвинуту систему управління ризиками. Однак усі ефективні системи управління ризиками мають декілька спільних основних характеристик [8].

Управління валютним ризиком в банку – це процес, за допомогою якого банк ідентифікує валютний ризик, проводить оцінку його величини, здійснює його моніторинг, контролює та лімітує свої відкриті валютні позиції, враховує взаємозв'язок валютного ризику з рештою видів ризиків [8, 12, 14].

Налагодження ефективного процесу управління валютним ризиком передбачає моделювання відповідних бізнес-процесів та чіткий розподіл обов'язків між суб'єктами. Одним із найпоширеніших методів моделювання на сьогодні є використання структурно-функціонального методу, завданням якого є встановлення елементів, необхідних для виконання функцій визначеної системи, виявлення взаємодії між ними. Перший етап – побудова основного блоку. Його сутність полягає у формуванні контекстної діаграми – моделі (рис. 1).

Дані рис. 1 показують, що в центрі знаходиться блок головної задачі, який відображає сутність моделі, мету її побудування та передбачає сукупність запитань, на які має відповідати модель, а саме: суб'єктів, які приймають рішення щодо управління ризиком, механізм, який дозволяє здійснювати управлінський вплив, вхідну і вихідну інформацію управлінського процесу.

На другому етапі моделювання відбувається декомпозиція контекстної діаграми (блок А0 на рис. 1), результатом чого є діаграма, що відображає сукупність етапів процесу управління валютним ризиком (рис. 2).

Рис. 2 показує, що процес управління валютним ризиком передбачає 4 основні етапи: прогнозування валютних курсів; аналіз валютного ризику; оцінка валютного ризику; контроль та моніторинг валютного ризику.

Блок заходів з прогнозування валютних курсів, залежно від масштабів і перспектив діяльності установи, яка здійснює валютні операції, має містити розроблення коротко-, середньо- та довгострокових прогнозів. Варто звернути увагу на високу ефективність цього виду діяльності: в умовах високої частотності валютних коливань прибуток отримується навіть тоді, коли безпосередньо визначається лише сама траєкторія розвитку валютних курсів.

Другий блок управління валютним ризиком пов'язаний з аналізом ризику як у кількісному вимірі, так і в якісному, здійсненні економіч-

ного оцінювання його масштабів і можливих зв'язку з цим фінансових витрат, а отже – з визначенням відповідних функціональних заходів, планів та програм як тактичного, так і стратегічного змісту. Важливу роль відіграє обсяг та якість інформації про ризики, які мають бути достатніми для того, щоб приймати адекватні рішення на наступних стадіях [4, 10, 13].

Блок оцінювання валютного ризику, що здійснюється комерційними банками, охоплює такі параметри: визначення величини ризикового періоду; визначення балансових сум активів і пасивів, що перебувають під ризиком; розрахунки структури й характеру втрат, можливих у майбутніх угодах і операціях.

Четвертий (завершальний) блок пов'язаний з моніторингом валютного ризику, контролем та коригуванням результатів реалізації стратегії управління валютним ризиком з урахуванням нової інформації.

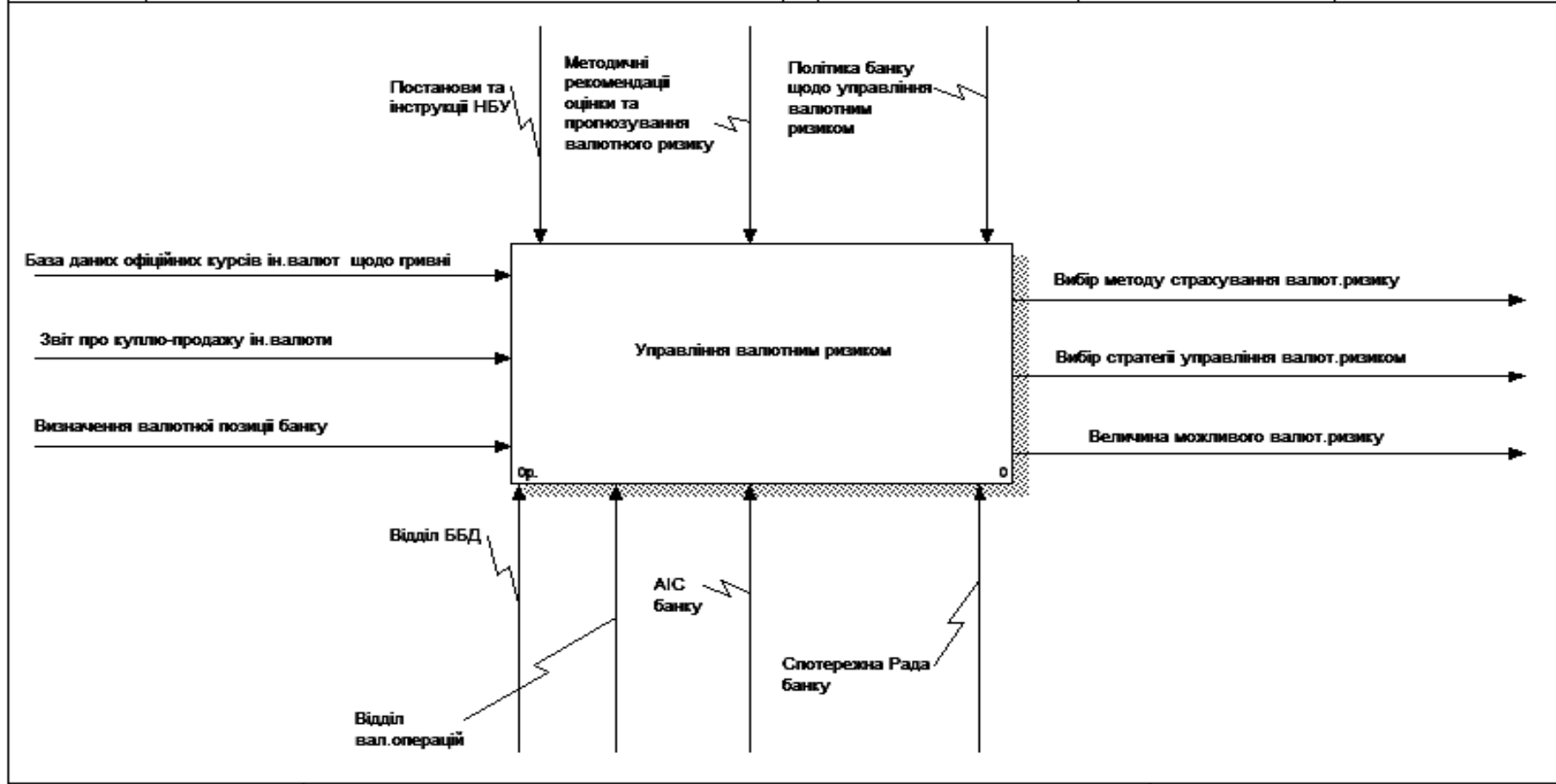
На цьому етапі здійснюється оцінювання ефективності обраних методів та інструментів мінімізації ризиків, виявляються існуючі недоліки, які необхідно враховувати у подальшій діяльності шляхом коригування самого процесу управління ризиками [10, 13].

За результатами регулювання оцінюється залишковий рівень валютного ризику і приймається рішення щодо необхідності застосування додаткових коригувальних процедур; здійснюється висновок відносно ступеня ефективності проведеного регулювання валютного ризику; відбувається ідентифікація факторів, що мали негативний вплив на його результати; розробляються та впроваджуються заходи щодо вдосконалення процесу управління валютними ризиками банку [8, 9, 13].

Як засвідчує світова практика, основою управління валютним ризиком є чітке визначення його кількісних характеристик, що дає змогу банкам застосувати селективне управління, тобто страхувати тільки неприйнятний валютний ризик – ризик, ймовірність настання якого є дуже високою.

Це пов'язано з тим, що на практиці валютний ризик існує за будь-якої валютної операції, але не всі вони ведуть до збитків, тим більше в обсягах, загрозливих для існування банку. Можна погодитися з позицією колективу авторів на чолі з професором О. В. Дзюблюком, які вважають, що найчастіше, за чіткої організації фінансової роботи майбутні збитки можна звести до мінімуму або ж перекрити незначні суми збитків відповідними прибутками [8].

USED AT:	AUTHOR: Харькова	DATE: 03.10.2011	WORKING	READER	DATE	CONTEXT: TOP
	PROJECT: Управління валютним ризиком	REV: 03.10.2011	DRAFT			
			RECOMMENDED			
			PUBLICATION			
	NOTES: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10					

MODEL: A-0	TITLE: Управління валютним ризиком	NUMBER:
-------------------	---	---------

Рисунок 1 – Контекстна діаграма моделі “Управління валютним ризиком”

USED AT:	AUTHOR: Харькова	DATE: 03.10.2011	WORKING	READER	DATE	CONTEXT:
	PROJECT: Управління валютним ризиком	REV: 03.10.2011	DRAFT			
			RECOMMENDED			
	NOTES: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10		PUBLICATION			A-0

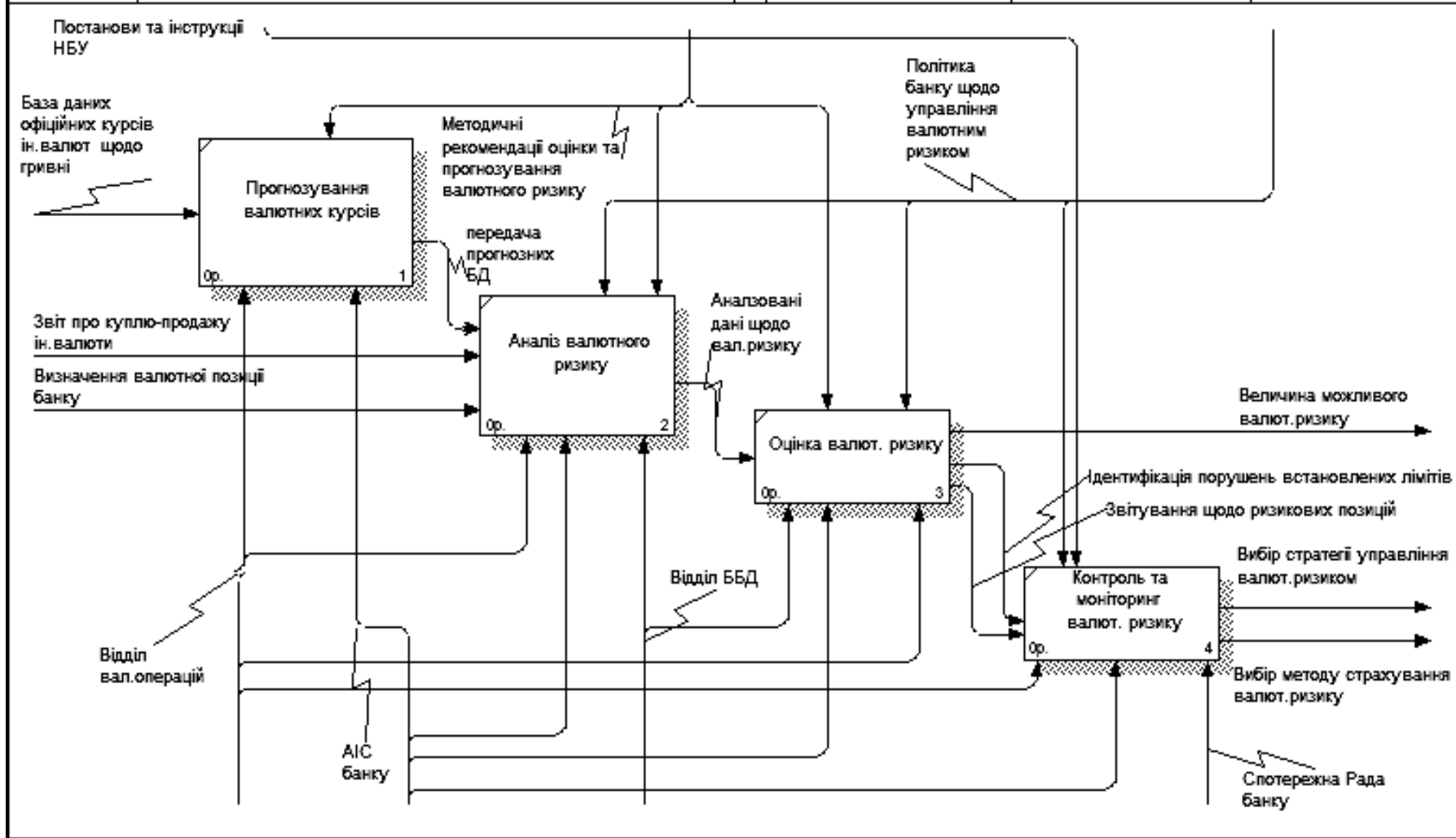

Рисунок 2 – Діаграма декомпозиції процесу управління валютним ризиком (стандарт IDEF0)

На основі вищевикладеного можна зробити висновок, що модель управління валютним ризиком з використанням стандарту IDEF0 дозволяє формалізувати послідовність процесу управління і спостерігати за проміжними результатами. Використання даної моделі дозволяє узагальнити організаційні основи, що відображають міжнародний та вітчизняний досвід, і дозволяє банкам істотно впорядкувати свої дії в процесі визначення валютного ризику, удосконалити процес управління валютним ризиком.

Оцінка валютного ризику банку на основі показника Value-at-Risk (VaR). На сучасному етапі розвитку банківського бізнесу, економічної статистики, моделювання та інформаційних технологій VaR-методика є популярним методом прогнозування ринкових ризиків банку. Під VaR розуміють виражену в грошових одиницях величину, яку не перевищать очікувані протягом певного часу втрати із заданою імовірністю.

Основними перевагами оцінки вартості під ризиком (VaR) є узагальнюючий ефект впливу різних факторів ризику на інтегральну величину ризику фінансового показника, врахування кореляції між впливом різних факторів ризику та

можливість обґрунтованого встановлення лімітів відкритих позицій [9].

Методика оцінки та управління валютним ризиком на основі методології VaR (далі – методика) визначає підхід до оцінки та порядок дій в умовах існуючого ризику внаслідок мінливості курсу валют.

В результаті застосування методики керівництво банку може щоденно отримувати та використовувати оцінки можливих з імовірністю 99 % втрат (в українській гривні) у зв'язку із зміною валютних курсів за позицією в кожній валюті і за загальною відкритою валютною позицією в цілому. Дана методика базується на кореляційно-коваріаційній моделі розрахунку VaR [5, 7]. Основою для визначення VaR є значення: відкритої валютної позиції по кожній з валют; значення волатильності для кожної з валют.

Статистика для розрахунку волатильності набирається протягом 44 робочих днів. У статті період, за який проводилась оцінка, обмежується датами з 08.08.2011 по 07.10.2011. Для більш наочного вигляду вихідних даних було побудовано графік коливання курсів іноземних валют щодо української гривні (рис. 3).

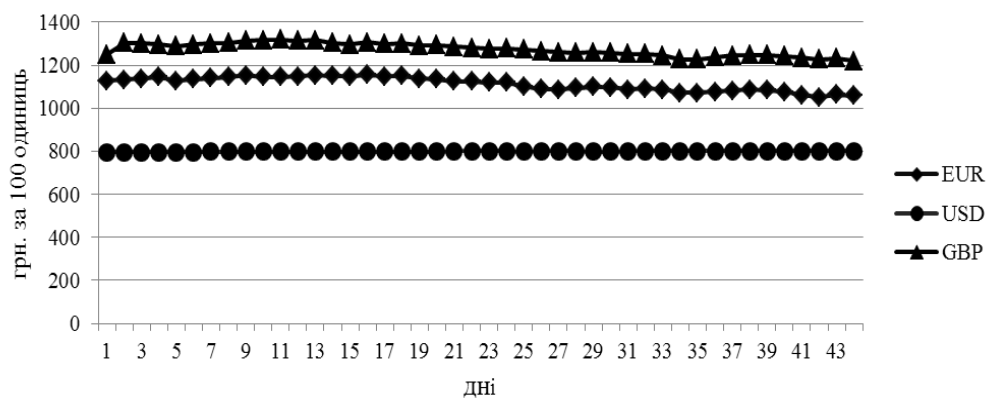

Рисунок 3 – Динаміка обмінних курсів євро, долара США та фунта стерлінгів до гривні

Далі здійснюється розрахунок темпів росту значень курсів валют, логарифм частки курсів по кожній валюті, який характеризує інтенсивність зміни валютного курсу (рис. 4) і є випадковою величиною, розподіл якої в даній методиці є близьким до нормального.

Наступним та необхідним елементом розрахунку VaR є розрахунок волатильності, а також коефіцієнтів кореляції логарифмів темпів приросту курсів валют (табл. 1).

Таблиця 1 – Кореляційна матриця залежностей валют

Валюта	EUR	USD	GBP
EUR	1	-0,008207875	0,305556204
USD	-0,008207875	1	-0,030737431
GBP	0,305556204	-0,030737431	1

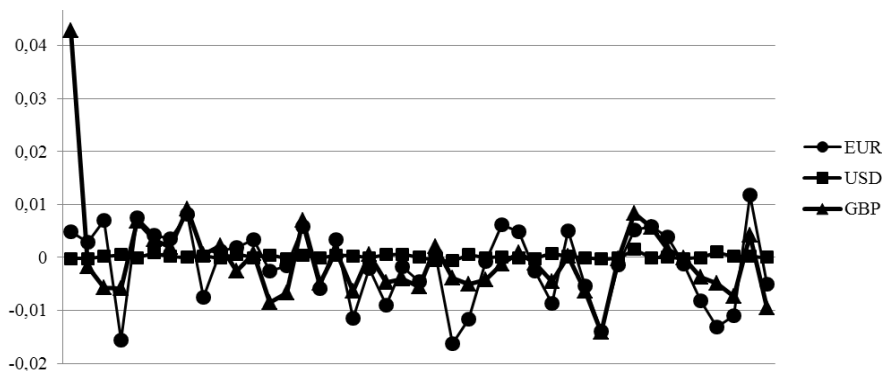

Рисунок 4 – Інтенсивність зміни валютних курсів

Звідси величина валютного ризику за всіма позиціями буде визначатися за формулою (1):

$$VaR_{портфеля} = \sqrt{VaR(1;m) \cdot Correl(m;m) \cdot Transp(VaR(1;m))}, \quad (1)$$

де $VaR(1; m)$ – вектор, що характеризує значення ризику за всіма парами валют;

$Correl(m;m)$ – кореляційна матриця, що відображає залежність між курсами обраних валют до гривні;

$Transp(VaR(1; m))$ – транспонований вектор $VaR(1; m)$.

Звідси, відповідно до заданої формули проводимо множення матриць та отримуємо загальну величину втрат банку від коливань курсів валют, що входять до складу валютного портфеля і отримуємо 16 903 595,63 тис. грн. Основною перевагою використання VaR-методу є агрегування величини ризику в єдиний показник по всьому портфелю. Також дана методика дає можливість розраховувати VaR за кожною валютою та дорогоцінним металом як окремо, так і VaR портфельний, а також робити прогноз на наступний період за даними показниками.

Висновки. Отже, економічна сутність валютного ризику банку полягає в тому, що він є наслідком незбалансованості активів і пасивів за кожною із валют за термінами і сумами, а головною причиною виникнення валютного ризику є коротко- і довгострокові коливання обмінних курсів, що залежать від попиту і пропозиції

валюти на національному та міжнародному валютних ринках.

Слід підкреслити, що управління ринковими ризиками, в тому числі й валютним ризиком, повинно здійснюватись як за окремими банківськими операціями, так і за напрямками банківської діяльності. Проведений аналіз та досвід провідних світових і вітчизняних банків показує, що сучасний банк, який бачить себе активним учасником валютного ринку, для формування цілісного уявлення про наявний валютний ризик та прийняття своєчасних управлінських рішень при побудові власної системи ризик-менеджменту має звернути увагу на застосування методики VaR, яка дає можливість отримати відповідь на питання, з якою ймовірністю збитки від валютних операцій будуть більшими певного, заздалегідь заданого значення. Інколи відповідь базується на різних математичних підходах, але, зрештою, здійснюється в рамках однієї схеми.

Отже, вищезазвані аргументи свідчать про досить високі перспективи та доцільність активізації застосування вітчизняними банками підходів до оцінки валютного ризику, що ґрунтуються на використанні VaR-методик. Разом з тим, на погляд авторів, значення останніх не потрібно абсолютизувати, аби уникнути можливої однобокості у побудові ефективних систем управління валютним ризиком. Слід звертати увагу й на інші сучасні прийоми та методи, що постійно розробляються провідними вченими і методологами учасників світових і регіональних валютних ринків та на практиці доводять свою ефективність.

Список літератури

1. Система оцінки ризиків [Електронний ресурс]: методичні вказівки з інспектування банків: [затв. Постановою Правління НБУ від 15.03.2004 № 104]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
2. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, схвалені постановою Правління НБУ від 02.08.2004 № 361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Банківський менеджмент: питання теорії та практики : монографія / [О. А. Криклій, Н. Г. Маслак, О. М. Пожар та ін.]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – 152 с.

4. Банківський менеджмент : навч. посіб. / О. А. Кириченко, І. В. Геленко, С. Л. Роголь та ін.; за ред. О. А. Кириченка. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 438 с.
5. Білань Н. С. Оцінювання ризику валютної позиції банку за методом Монте-Карло / Н. С. Білань // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 1(51). – С. 58–61.
6. Грюнинг Х. Ван. Анализ банковских рисков. Система оценки корпоративного управления и управления финансовым риском : пер. с англ. / Х. Ван Грюнинг, С. Брайнович-Братанович. – М. : Изд-во “Весь Мир”, 2004. – 304 с.
7. Кишакевич Б. Використання коваріаційної моделі для обчислення VaR портфелю / Б. Кишакевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.10. – С. 297–301.
8. Організаційно-економічний механізм функціонування комерційних банків на валютному ринку [Текст] : монографія / О. В. Дзюблюк, О. С. Пруський. – Тернопіль : Вид-во ТНЕУ “Економічна думка”, 2008. – 296 с.
9. Примостка Л. О. Банківські ризики: теорія та практика управління : монографія / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 2008. – 456 с.
10. Ребрик М. А. Механізм управління валютним ризиком у системі комплексного ризик-менеджменту банку / М. А. Ребрик // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – № 1(10). – С. 244–248.
11. Ткачук М. Н. Методи управління валютним ризиком банку / М. Н. Ткачук, Ю. І. Стремєцька // Наука й економіка. – Хмельницький економічний університет, 2010. – № 2(18). – С. 106–112.
12. Уваров К. В. Управління валютним ризиком в банках України [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит / К. В. Уваров ; ДВНЗ “КНЕУ ім. Вадима Гетьмана”. – К. : [Б. В.], 2007. – 17 с.
13. Шатковська-Шморгай В. Б. Принципи формування та місце моніторингу в стратегії управління валютним ризиком в банках / В. Б. Шатковська-Шморгай // Науковий вісник ПНТУ ім. Ю. Кондратюка. – (Серія “Економіка і регіон”). – 2008. – № 4(19). – С. 119–123.
14. Шора О. Є. Методики оцінки валютних ризиків і встановлення та контролю лімітів відкритої валютної позиції в практичній діяльності комерційних банків України [Електронний ресурс] / “Наукові доповіді НАУ” 2006 – 2 (3) – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-Journals/nd/2006-2/06soebou.pdf>.
Отримано 12.01.2012

Summary

The essence of currency risk have been considered, the streaming structural and functional IDEF0 model of currency risk have been offered, one stage of which is realized by means of covariance–correlation model of risk assessment.

УДК 336.71(477):339.727.22

С. Д. Богма, аспірант ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”; Я. О. Гусєв, аспірант ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”

ВПЛИВ ІНОЗЕМНОГО КАПІТАЛУ НА КОНКУРЕНЦІЮ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано ефективність та стабільність діяльності банків України у розрізі вітчизняних та іноземних корпоративних структур, досліджено конкуренцію на українському ринку банківських послуг та визначено основні функції іноземного капіталу в банківському секторі України.

Ключові слова: іноземний капітал, функції іноземного капіталу, конкуренція в банківському секторі, конкурентоспроможність банків.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток вітчизняної економіки та банківської системи зокрема потребує чіткого визначення напрямків та орієнтирів. Значного розмаху у вітчизняній банківській справі набувають процеси залучення іноземного капіталу та діяльності іноземних банків. Разом із цим надзвичайно важливими є питання розвитку конкуренції між українськими та

іноземними банками, а також напрямків державного регулювання руху іноземного капіталу.

На сьогодні іноземні банки займають лідируючі позиції на українському ринку банківських послуг, створюючи при цьому значну конкуренцію для вітчизняних банківських структур. Ураховуючи дані тенденції та все ще значний ряд проблем у вітчизняній банківській системі в післякризовий період, проблема впливу іноземного капіталу на конкуренцію в банківському секторі